

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 korona.
 Igaz más ma a min.

MÉRLELEM HETENKÉNT EGYSZER:

pénteken és minden törvény-
 hatósági bizottsági körgyűlés
 megeldő és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐÉRE ÉS KIADÓVIVALAT
 Városi könyvnyomda-vállalat
 Iradjában.

Idé küldendők a kéziratok és
 előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

A Hortobágy hasznosítása.

Örömmel látjuk, hogy a Hortobágy hasznosításának kérdése ismét előtérbe lépett. A kérdés valóban megérett arra, hogy megoldassék, — s az egymás után következő aszályos évek kényszerítettek mindenkit sietni a megoldáshoz, — s ez okozza bizonyára, hogy a megoldás felől sokféle vitás módot hallunk mostanában. Nem szándékozunk vitába szállani azokkal, kik még a tulajdonjog felől is elmélkednek, mert úgy is hasztalanul hoznánk fel argumentumokat a város tiszti főügyésznek, Magoss György dr. tanulmánya után, mely jogászai tudással egyesítve az igazságot; napnál világosabban eldönti a tulajdonjog kérdését. Akiket ez a mélyreható, gondos tanulmány nem győz meg arról, hogy a Hortobágy a városé, az egyenesen tusakodik az igazsággal. Arról sem lehetünk ha Szentesi János bizottsági tag nem hisz a főügyész tanulmányában foglalt igazságoknál, még kevesebbet arról, hogy egyesek az ócsó népszerűség kedvéért vagy nem merik meggyőződésüket nyilvánítani e várost életgyökereiben érintő kérdésben, vagy pedig félnek a modern dolgoknak a város javára történő beállításától.

Debreczen sz. kir. város azon polgárai, akik a város gazdasági élete iránt érdeklődnek és a város javát szívóknak viselik, semmi körülmények között sem mondhattak ellent a Hortobágy hasznosításának. *Salus publicae suprema lex esto.* Ezen törekvésnek kell kidomborodni mindazoknak lelkében, akik megvetve a képzelt jogok igazságtalan gyakorlását az altuizmus magaslatára emelkednek. Nem lehet és nem szabad a város egyetlenegy polgárának sem a város érdekének ellenére oly maradi állásponthoz ragaszkodni, melynek alapjai homokra vannak építve és a legelső jogi támadás alatt összeomlanak. A város fejlődése, haladása, kulturája és pénztára okvetlenül megkívánják, hogy a Hortobágy, vagy legalább annak lelke a köz javára intenzív módon értékesíthessék. Itt, ebben a kérdésben nem jöhet számításba egyesek egyéni előnyeinek képzelt sérelme, mert megdönthetetlenül igaz, hogy a Hortobágy nem a polgárok tulajdonja, hanem Debreczen város birtoka. Már pedig ily körülmények közt a város érdemes gazdasági politikához fog, midőn a hasznosítás kérdésében oly eszméket vet a megvalósítás útjára, melyeknek haszna az összpolgárság haszna lesz egyúttal. Nem hogy szabad volna ezen elsőrendű kérdést elaltatni, hanem nagy hiba volt eddig is ketté nem vágni erős és bátor kézzel ezt a gordiuszi csomót. Milyen másképpen nézne ki a házipénztár mérlege, ha évekkel előzött sikerült volna a Hortobágy hasznosításának kérdését megoldani! Mennyi közköltő fizetésétől lettek volna felmentve azok, akik a nagy Hortobágyból semmi hasznot nem húztak azokkal szemben, akik ennek a nagy kiterjedésű földnek jogos és jogtalan legettetéséből nagy va-

gyonhoz jutottak. S mennyivel előbbre volna épen a jóságtenyésztés, amely csak az utóbbi évek alatt és a folytonos legelő hiány miatt elsatnyult.

Tegye szíve kezét az a száz és száz darab jóságot tartó és legettető polgártársunk és ismerje be, hogy nem volt a hortobágyi legettetés neki magának sem előnyére. Gondolkozzanak nagyobb memmységű jóságokat tartó gazdáink egy keveset a felett, hogy a Hortobágy dus legelői csak az ő zéseiket hizlalták-e annyira, mint amennyire őrösen hasztal azok tárczáját, akik nem foglalkoztak állattenyésztéssel és állatok kereskedésével s nem értékesíthették legettetési jogaikat. Gondolják meg ezek a jó urak, hogy ez a fejedelmi vagyon kicsoda csekély jövedelmet hozott és hoz a házipénztárnak, mert elvögge is be kell látniuk, ha az igazságosság első lépcsőjére állanak, hogy voltaképp nincs sehol, de van kár és veszteség, és a házipénztár csak a morzsalékokból táplálkozott. Mert hogy néha napján tengerjóság légelt a Hortobágyon, melyek közül ezer és ezer csak úgy suttymban harapálta a kővér vagy avar füvet, bizonyára azok sem tagadják, akik megfizették a legettetési béreket. Egyszóval nem kell széptíteni a dolgot, hanem egyszerűen bevallani, hogy az a legettetési szabályrendelet sok ajtócskával volt ellátva, amelyen igen sok hivatalos és illetéktelen lábas jóság besétálhatott és ingyen felhizhatott.

Ezeknek a patriarkális állapotoknak akar véget vetni az a mozgalom, mely a Hortobágy eredményesebb kihasználását célozza. Ezen szándékot ellenezni, megakadályozni, késleltetni, hamis jogi érvelésekkel megtámadni nem egyéb, mint vakmerően szembeszállani a város jól felfogott érdekeivel. Ki merjük mondani ismételtlen, hogy aki ezen hasznosításnak ellentmond, ellentmondása merő önhosségen alapszik és ezen önhosségen oly képzelt jogokhoz ragaszkodik, amelyek csak az emberi hasonlóság talajából származhatnak, avagy alapítók az a kényelmességen, amely nem engedi, hogy némi kis fáradságot véte maguknak, gondolkoznának s ismernék fel a helyzetet.

Miután pedig nyilvánvaló, hogy a Hortobágy egy- és szakszerű értékesítése a város házipénztárának jelentős hasznot fog hozni és emellett még legettetésre is marad bőséges mező, de meg a hasznosításból származó jövedelem csökkenti fogja azt a sokszor keservesen felpanaszolt községi adót, nem tudjuk elgondolni, hogy miért ellenzik ennek a hasznosításnak keresztülvitelét jóságtartó gazdáink. Mert azt nem akarjuk feltételezni, hogy azon napidíjak elvesztésétől tartanak, melyeket most a jóságolvasásnál és más hortobágyi kiküldetésnél felszednek? Azt sem akarjuk elhinni, hogy azon rendelkezési képzelt jogukat féltik, amelynek tudatában most csak úgy felvállal beszélgetnek a nem jóságtartó vagy idegen emberekkel? Azt még ke-

vésbé gondoljuk, hogy a hasznosítástól annak a gyöngy-életnek megszűnését féltik, amely most a jó pörköltök mellett vigan folyik olykor-olykor a délibábos puzstán? Miután mindezeket nem szabad feltételeznünk, bármiképpen is forgatjuk a Hortobágy hasznosításának kérdését, sehogyszem tudjuk megérteni, hogy micsoda ok észzeti jószág-tartó gazdáinkat és polgárainkat az ellenkezésre. Miért lenne csak éppen a város földje olyan birtok, amelynek hasznavehetőségét nem kell nevelni? Miért ne legyen ennek a nagy puzstának haszna a városé és annak egész közön-sége és miért éppen csak néhány tíz-husz jószág-tartó gazdái? Legyünk igazságosak és ezen megismert igazság világánál lássuk be valahára, hogy nem szabad önsöknek lennünk, hanem egy gondolattal arra törekednünk, hogy a város ingatlanaiból tisztességes haszna legyen a házipénz-tárnak, hogy így a mindnyájunkat terhelő közköltő száza-éka alászálljon.

A hasznosítás részleteinek kérdésében eltérő nézetek merülhetnek fel. Így a magunk részéről mi sem tartjuk a kérdés gyökeres megoldásának azt a módját, mely csak 10,000 hold hasznosítást vette gondjába. Erős kézzel, egy minden ízében kidolgozott gazdasági programmal kell a kérdést megoldanunk, a hasznosítás olyan biztos remény-ségével, amely még azokat is elnémitja és az igazság lábaihoz hozza foglyokul, akik merő ellenkezésből, téves meggyőződésből, vagy más kevésbé tiszteltremető okokból ellenségei az eszmének. Fél munka itt rosszabb a semminél és aki nagy dolgot akar művelni, annak a jövőbe kell nézni és alkotásának alapjául sziklakemény köveket alkal-mazni, sem jobbra, sem balra nem tekintve, hanem az igaz-ságot keresve és a város közjává minden mellékérdeknek elébe téve.

Hasznosítsuk tehát a Hortobágot a város s mindnyájunk közös javára!

A házbéradó reformja.

— Az 1896 XXIII. törvényczikkelyről. Lukács Ödön nagyvárad-i tanácsnok tanulmánya. —

A városok nehéz pénzügyi viszonyai arra kényszerítik a városokat, hogy háztartásuk egysúlyának biztosítására jövedelmek fokozásával gondoskodjanak. Ez a jövedelem fokozása szegényebb városoknál ugyszólván a közköltő emelése által érhető el. Ámde az állam a maga javára oly mértékben terheli meg a polgárságot, hogy a község-nek ugyszólván alig marad valamije. A városok hatósága, de a polgármesterek kongresszusa is rámutatott az állam által a városokra rótt megterhelhetésre.

Nagy teher a városokon a házbéradó, melyre vonatkozálag Lukács Ödön, Nagyvárad város adós- és pénzügyi tanácsosa a házbéradó reformjáról a minap érdekes és nagyfontosságú tanulmányt terjesztett törvényhatósága elé. Abban rámutat házbéradó-törvényünk nagy bajaira, a segítés módjaira és együttes akcióra szerinti az érdekelte törvényhatóságokat. A javaslat most aktuális, mert az 1896. évi XXIII. törvény hatálya ez év végén megszűnik. A memo-randum többi között a következőket mondja:

Köztudomású, hogy az állam egészséges gazdasági irányának egyik fontos kelléke a városok fejlődése, mert a városok az ipari és kereskedelmi élet exponensei, a gazdasági s kulturális előrehaladás biztosítói s kétségtelen, hogy minden államnak gazdasági életét ugy kell berendeznie, hogy az a városok fejlődését biztosítsa. Az erre való törek-

vés eredményezte a nyugati államok jobb közgazdasági viszonyait, ez teremtette meg Anglia, Németország, Belgium és Franciaország tekintélyes iparát, gazdasági erőinek konszolidáltságát. Hazánk viszonyait s az ehhez szabott törvényeket tanulmányozva, azt kell látnunk, hogy az eddigi fölfogás a gazdasági erők megszilárdulását nem a városok fejlődéséhez kötötte, vagy legalább is a gazdasági föl-
lendülés sulypontját nem az intenzív városi életben látta.

Az állam s a városok közötti mostoha viszony sok-szor megszólaltatta az arra illetékes tényezőket. S ma már bizalommal tekinthetünk a törvényhatósági városok polgármestereinek arra az akciójára, amely a városoknak az állami közszolgálat teljesítéséért való kártalanítását célozza. A kártalanítás azonban csak fél munka, mert még mindig megmarad a polgáraink állami adóval való aránytalan túlterheltsége, amely pedig a vagyonygyűjtésnek, az anyagi erők konszolidáltságának, a vállalkozó szellem érvényesülé-sének s a város intenzív fejlődésének szellem akadály.

Most csak a városok főntartó elemeinek, a háztulaj-donosoknak helyzetét akarom megvilágítani s a házbér-
adó kérdésével kívánok foglalkozni.

Házadó-törvényeinknek az alapja az 1868. évi XXII. törvényczikk. A magyar törvényhozás ehhez a törvényhez az anyagot az 1861. évi porosz házbéradó-törvényből szerezte, azonban azt rosszul módosította.

A porosz törvény 10 évről 10 évre veti ki a házbér-
adót, nálunk ez 3 évről 3 évre történik. A poroszok a lakások-nál a használati érték 4 százalékát, az üzleteknél 2 száza-lékát fizetik abban, nálunk a nyers jövedelem 15 százaléká, illetőleg a tiszta jövedelem 20 százaléka a házbér-
adó. Ebből a rövid összehasonlításból is kitűnik, hogy mind az, amiért ma küzdenünk kell, benne van a porosz törvényben s hiány-zik majdnem mindaz belőle, ami ma a mi törvényeink foly-tán sérelmünk.

Az első és legnagyobb sérelem az 1868. évi XXII. t.-cz. 4. szakaszának az az intézkedése, hogy a házbér-
adó házbéradóra és házosztályadóra osztja. Az európai összes művelt államokban a megadóztatásnál az a legigazságosabb-nak tartott elv érvényesül, hogy az adó alapjául az állam-polgár által bevallott jövedelem szolgáljon. A mi házbér-
adó-törvényünk a házosztályadónál a jövedelem megállapítását nem kívánja. Előre megállapítja a szobák szerint a díjakat s csak abban tesz különbséget, hogy a ház községben, ren-dezett tanácsú városban, vagy törvényhatósági városban van s hogy az összes lakrészeknek egyharmada bérbe van-e adva vagy nincsen.

Nem szükséges vitatni, hogy a házbér-
adó állapítása mennyire nélkülözi az igazságos alapot, amikor az adózás mértékét az egyes helységek közjogi helyzete s állása szerint állapítja meg s az adóköteles vagyon nem az értékéhez és jövedelmezőségéhez arányos módon vesz részt közteher viselésében. Egyes helyeket a házosztályadóval megokolatlan nagy kedvezményben részesít, más helyeket a házbéradó nagy terhével sújt. Az államnak körülbelül 24 milliót kitevő évi házbér-
adójához jövedelméhez aránylag véve sokkal többel járul az a 40—50 házbéradóval megrótt helység, mint a házosztályadót fizető magyarországi többi összes városok és községek. Az összehasonlítás kedvéért nem érdektelen megállapítani, hogy például a házosztályadót fizető Debreczenben egy lakórészlet magában foglalja ház után az évi adó 2 korona 40 fillér, Nagyváradon a házbér-
adó alapján a kívülváros legrongyosabb viskója is 10—15 korona évi adóval van megterhelve. A vagyonos 75,000 lakossal bíró Debreczen évi házbér-
adója összesen 354,665 ko-

rona 33 fillér (ezt is nagyon sokaljuk Szerk.) és az 50,000 lakosu sokkal szegényebb Nagyvárad évi házadója 465,105 korona.

Már az 1868. évi adó-nyagtanácskozás a házbéradók kiterjesztése mellett foglalt állást és pedig egyrészt elvi szempontból, másrészt pedig a házbéradóval sujtott városok érdekében, mert a jelenlegi tulnag házbéradó-százalék le-szállítását az államkincsar érdeke csak akkor engedheti meg, ha a házbéradó alá a városok és községek nagy része bevonatik.

Nézetem szerint a legenergiusabb akciózt már most meg kell indítani az adófizető polgárok érdekében.

A háztulajdonos nemcsak a tényleg élvezett jövedelem után fizeti a 20 százalékos adót, de az 1883. évi XLVII. t.-cz. 3. szakaszának jóvoitából, a jövedelemhez hozzá-számítják még azt az összeget is, amit világításért, kémény-seprésért, szeméthordásért és vízvezetékért fizetnek neki, noha ez a jövedelem nem az övé.

A házbéradó százalékának le-szállításával azonban csak az anyagi helyzet konszolidáltságát érjük el, a jövő fejlédést még nem biztosítjuk. A produktív erök kifejlesztéséhez a vállalkozó szellem egészséges életrekeltéséhez s így a jövő fejlődés előmozdításához olyan kedvezmény adása szükséges, amely a legskrupulusabb vállalkozást is szá-mításában kedvező eredményhez jutassa, a legfélénkebb tö-rekvés is támogatását találja föl benne.

Ilyen kedvezménynek és a vállalkozó szellem ébren-tartásának eszközüél kell tekinteni az 1896. évi XXIII. törvénycikkből biztosított ideiglenes házadó-mentességet. A törvény rendelkezései azonban a mai viszonyoknak már meg nem felelnek, az igényeket ki nem elégítik, részben illuzóriusak is.

A törvénynek az a rendelkezése, hogy a lerombolt házak helyén épült új épületekre csak 12 évi, ellenben az eddig be nem épített területen épült házakra 15 évi adó-mentességet állapít meg, a városok helyes irányu fejlődésére, gazdasági érdekeire nézve rendkívül káros. Ennek az intéz-kedésnek az eredménye, hogy a városok fejlődést egészen a külső szélékre, a kültelekre irányítja, arra a helyre, a hová a telkek olcsósága folytán az építkezé kedv természet-szerűleg amugy is gravitál. Az extenzív fejlődést mozdítja elő, amely pedig a csatornázás, vízvezetékek, kövezés és egyéb közüntézmény terhes kiterjesztésével, a közübiztossági s egyéb közüszolgálat megnehezítésével jár s a városi fej-lődés legvitalisabb érdekeinek sérelmét jelenti. Az ideiglenes adómentesség egyenlő mértékben kell megállapítani, te-kintet nélkül arra, hogy eddig beépített vagy be nem épí-tett telkeken építenek, s időtartama 15 év legyen.

A városok fejlődésének megkönnyítése érdekében az 1896. évi XXIII. törvénycikkek kivételes házadómentességről is gondoskodott. Ezt a kivételes mentességet azonban az 5. szakasz rendelkezése szerint a pénzügyminiszter csak ott és csak abban az esetben adhatja meg, ahol azt na-gyobb terjedelmű és kiváló fontossággal bíró városrészt rendezése szükségessé teszi s azokat 1905. év december hónap végéig végrehajtják. A törvény e rendelkezésének erje tehát az idén megszűnik. A törvényhatósági városok polgármestereinek az idén Pancsován tartott kongresszusa elhatározta, hogy a törvény hatályának meghosszabbítását a képviselőháztól kérelmezni fogja, mert a kivételes adó-mentesség engedelmezése az államkincstár érdekeit nem sérti s arra minden nagyobb városban a fejlődés érdekében föltötte nagy szükség van.

Nézetem szerint azonban a törvénynek egyszerű, min-den módosítás nélkül való meghosszabbítása az igényeket ki nem elégítheti s a városokat — mint azt a tapasztalat is bizonyítja — csak illuzórius kedvezményhez juttatná, amelynek a gyakorlati életben vagy soha, vagy csak ritka esetben lenne értéke.

Aki ismeri a magyarországi városok helyzetét, tudja, hogy kiváló fontossággal bíró városrendezéseket csak egy emberöltő szorgalmas munkája, az anyagi előfeltételek évtizedekre terjedő előteremtése után képesek végrehajtani. Növeli a törvény illuzórius voltát, hogy a kedvezményt csak arra az esetre helyezi kilátásba, ha a városrende-zéseket bizonyos határidőn belül hajtják végre.

Nem ígérgetésekre, nem illuzórius kedvezmény kilá-tásba helyezésére van a magyar városoknak szüksége, de olyan kedvezmények adására, amelyeket a reális komoly számítás is figyelembe vegyen s amelyek csakugyan meg-könnyítsék a nehéz feladatok, közkérdések megoldását.

Az ez év végén hatályát veszto 1896. évi XXIII. törvényt tehát oly értelemben kell meghosszabbítani, hogy a kivételes adómentesség időtartama általában 18 év legyen és kiterjedjen minden olyan épületre, amely közühatósági beavatkozásra épül föl és fölépítésének a város rendezésére kiváló jelentősége van. A kedvezményt pedig a kir. pén-zügyigazgatóságok és nem pénzügyminiszter adná meg.

Debreczen multjából.

Régi tanácsi határozatok.

— Első közlemény. —

Debreczen sz. kir. város közléveltarában a régi jegyző-könyvek 1547-től kezdve meg vannak. Itt-ott azonban a zavaros időben, a török pusztítások napjaiban és egyéb sulyos csapások közepett egyik-másik évről írott feljegyzé-sek elkallódtak. Hiányzanak az 1558—1563, 1581—1585, 1600—1605, 1611—1617, 1653—1655; az 1659—1651-iki jegyzőkönyvek szét vannak vagdalva, valószínűleg a török vagy német hordákat tépték szét, 1547-től 1750-ig meg-találjuk közléveltarunkban a jegyzőkönyvek nevezetesebb tar-talmának kivonatát, ezen kivonatok azonban mit sem érnek, mert akik összeállították, nem tudták a régi irásokat olvasni és nem bírván jól a latin nyelvet, vagy kihagyták azokat a szavakat, melyeket nem tudtak elolvasni, vagy oly rosszul fordították szöveget, hogy néhol az teljesen ellenkezik az ere-detivel.

A régi jegyzőkönyvek határozatai, mint akkor neve-zték, *deliberátumai* tömörek és rövidék. Abban az időben keveset beszéltek a tanácsbeliek, hanem annál gyorsabban cselekedtek, ami bizony nem egyszer azt okozta, hogy korrigálni kellett a kimondott határozatot. Nagyon való-szerű, hogy a város összes eseményeit nem jegyezték be az időszerű nótáriusok, annyi azonban igaz, hogy a történet-íróknak így is becses forrásai ezen jegyzőkönyvek is, akik érdeklődnek a multak iránt, igen érdekes dolgot találhatnak a debreczeni protokolumokban.

A régi időkbeli kronologikus sorrendben bemutatunk néhány határozatot, melyek javarészből azt igazolják, hogy Debreczen város vezetése évszázadok óta gondos kezek-ben volt.

1547. Erszényjártó Mihály Szabó Imre megölte. Ügyök a tanács elé került. Erszényjártó Mihályné a magisztrátus színe előtt kiegyezett a gyilkossal oly feltétel alatt, hogy fizessen ötven forintot. A magisztrátus erre szabadon bocsá-totta a gyilkost. Az ólés-váltás legelső esete nálunk.

1547. Bursipán Boldizsár szakadatlanul dorbézol, részegkedik, miért is a magisztrátus kalodába téteti. A bűnös fogadást tesz, hogy ezentul nem részegkedik, ha igen, ugy akasztassék fel.

1547. Megengedtetett, hogy az utczákon, főleg a piaczon összegyűlemlő esővíz a szent Anna-utczán leveztessék.

1552. Nagy Zsigmond Piroska nevű feleségét hűtlenségen érte. Mivel az ura nem kívánta halálát, vesszővel megvertetta, ha még egyszer ezen gonoszsgát cselekszi, meghal.

A Piroska hűtlensége első ilyen eset.

1552. Ugyanezen esztendőben szintén egy Piroska nevű szolgáló taláztatván egy ifjuval tiltott viszonyban, a városról mindketten kiűzettek.

1552. Császár Lőrincz részeg állapotában tisztessz aszszonyok előtt gyalázatos dolgokat beszélt és arra iktetvén, hogy kezei a templom előtt kalodába vetessenek 12 napig; ámdé mivel sok tisztess ember könyörgött érte, elbocsájtattott oly feltétel alatt, hogy magát emendálja, ha nem, felakasztják.

1552. Kubi András és Szabó Tamás nem respektálták a magisztrátusnak a borvétele vonatkozó határozatát. Büntetést fizessenek fl 20.

1553. A szenátus megtiltja bárkinek is, hogy az erdőben levő nyár, eper, körte, alma, szil és juharfákat kivágják.

1553. Kis Antal csapó-utczai lakos fogadalmat tesz, hogy ezentul a tisztességes asszonyokat nem nevezi meretrikének; ha ezt tenné, vétessék feje.

1553. A tanács kimondja, hogy délelőtt senki se merszeljen a piaczkón vagy a város végén nyereségre árukat vásárolni.

1554. A sirások fizetése lesz egy sirás után szent András napig 4 denár, ettől kezdve szent Máté napig 6 denár. Kötelesek lesznek azonban a holtakat úgy elásni, hogy a bestiák ki ne ássák.

1556. A szenátus kimondja, hogy aki háza előtt hordóban vizet nem tart, egy forintra büntetendő, továbbá aki a tüzet észreveszi és nem oltsja, azt a bíró vesse börtönbe 15 napig, ha pedig valaki gonosz szándékból gerjesztett tüzet, halállal haljon meg.

1556. Matsy Margitot, Balogh György feleségét a magisztrátus fejvesztésre itéli házasságtörésért, Enyingi Török János azonban huszti várából kegyelmet ad a bűnösnek. Enyingi Török János, aki abban az időben ura volt Debreczennek, latul irta meg kegyelem levelét, mely magyar fordításban így hangzik:

»Mi Enyingi Thewrök János, Hunyadvármegye örökös főispánja stb. jelen levélünk rendiben tudtára adjuk mindazoknak, akiket illet, hogy mi tekintetbe véve számos családnak az eszedését, Matsy Máté debreczeni polgár leányának, nemzets Balogh György feleségének érdekében, szabad akarattunkból és elhatározásunkból bocsánatot, az elesetteknek felmentést adhatunk, így tehát Margitnak, ki házasságtörésben taláztatott és fejvesztésre ítéltetett, kegyelmet adunk egy azonban, hogy ha valamikor még ezen bűnben taláztatnék és megfogattának, ugyanazon büntetést szenvedje — mindenkinél elrettentésére, — amely reá most mondva lett. Ennek okáért nektek Kedves Birák és Előjárók és minden lakosoknak tudtára adjuk, hogy ne merszeljétek ezen bűnéért Margitot inoveszálni, büntetni, zavarni megadott bocsánatunk után. Datum in oppido Husat, ex

castris in odem loco postis. Sabato proximo ante Testum Sanctae et Individuae Trumitatis anno domini 1556.

1558-tól 1564-ig a jegyzőkönyvek nincsenek meg; valószínűleg a török pusztítások idejében elkallítottak.

1566. Határozatba ment, hogy ha a város bírja a város ügyeiben utazik, szállárímot kájon és pedig Budára flor. 3, Szolokra flor. 2, Tokajba denár 50, Szatmára flor. 1, Erdélybe flor. 3. Másfelé is ha jár, adódjék Bíró Urannak diurnum és e miatt senki panaszt ne tegyen.

1566. Borbély Benedeknél házasságtörő szeretőjével lenyakaztatott.

1571. Ebben az évben építette fel a város Puskás Ferencz főbírósga idejében az 1564-ben leégett templom mellé az Ur ideiglenes házát; valószínűleg a régi templom épületzintének és területének térsége köré, az egykori temetőben.

1571. A szenátus kimondja, hogy a halálraitelték felső ruháit a város cselédeknek kell adni, az alsó ruhák és lábbelik ellenben a hóhért illessék.

1571. A szenátus kimondja, hogy a temetésre kirendelt diákok 16 denárt kapjanak; ha kívánják a halottas háznál a diákokat, az iskola rectora bocsássa el őket.

1574. A szenátus határozatokat hoz a lakomák tartására néve akképpen, hogy a lakodalmi vendégségek csak esti 10 óráig tarthatnak, ott magát mindenki tisztességesen viselje, ne lármázzék és csunya beszédekét óvakodjék: Az ártalmas megslóástól óvakodjanak. Ha peniglen valaki 10 órán túl vendégségben taláztatik, vagy ott magát illetlenül viseli, 15 napra bezáródik, vagy helyette tíz forintot fizessen.

Kalvin János saigoru nézeteit immár a tanács is átvetszi.

1576. A tanács György, Boldizsár és Ferencz nevű gyilkos embereket, kik Dékán János megölték, akképpen detiberálja: György és Boldizsár fogdosztassanak meg tízes vasakkal és azután mindháromt ölje meg a hóhér.

A szenátus ugy okoskodott, hogy szemet-szemért...

1580—1586. hiányzanak a jegyzőkönyvek, amennyiben az 1580-iki jegyzőkönyv 665-ik lapján a következők vannak feljegyezve: anno 1705. die 22. 8. »Az Német Armada ezen által menvén, ezen Protocolont is elszagattva valaki a város elfutása alkalmatosságával többekkel edgyütt«.

1586. A tanács azt mondja: ha mi marhát orvoknál, gyilkosoknál, paráznáknál és egyéb gonosztevőknel az Bíró taláthat, az fele az Bíróét illeti.

1587. Hogy az minémű méhsert ítföznek és csinálnak, tehát pítnt négy pénzben adhassák és árulhassák.

Debreczenben abban az időben nagyba ment a sűrűzés és sörbirák is voltak.

1588. Az szántásról való deliberatio: az föld és mezők szántásának rendiben azt kell observálni, hogy senki, az, ki szántani akar, először többet egy holdnál ne foghasson, mely csak ötven kerülés legyen, míg peng az el nem végzi, addig más hold földet ne barázdáljon, hanem egészen elvégezze és ugfoghasson más holdat, Ha ki peng valakit valamely földtől elítit az Bíró, tehát tartozzék megállani. Ha ki peng az végezésnek nem állana, tehát tíz forintot maradjon.

1589. A tanács Lakatgyártó János ügyvédet, mivel Thótfalussy István bíróval veszekedett, tömlöcbe tette; később observálták azon feltétellel, hogy soha többé nem becsmerli a főbíró urat.

Lakatgyártó János fiskális egyekben összeférhetetlen természetű ember volt és később is sok bajba sodorta magát.

1590. A sörjövédelmet a tanács a szegények, árvák és nyomorultak ségélyezésére fordították.

A városi szeszerkeskedés jövedelméből is jó volna a szegényeknek juttatni.

1591. Aki városunkba valami portékát behoz, akár kenyert, akár fát vagy akármifélet, valahányszor bejön, egy obulust fizessen a vásárbíráknak.

1592. Az város boltoknak bérei felől közönségesen végeztük azt: Hogy itt az város háza szerint való boltoknak, melyek az Herpainé (a mostani Tisza-palota) udvarának elején vagyon, bérei legyenek tizenöt forint, az Kardos! ház (a jelenlegi Simonffy-utczai bérpalotta helyén) szerint való boltoknak tíz-tíz forint tiszta készpénzben és senkinek se adósságba. Miokin, ha nem akarják megfizetni, a conservatorok az boltokból kipecsételjék, vagy zálogot vegyenek.

1595. A tanács kimondja, hogy aki *beste lélek*, gyalázatos szót mondja, 3 forinttal büntetessék és ki nem solvál, kalodába tétessék.

1596. A szenátus kimondja: ha valamely tanácsbeli a város ügyeiben utazással megbízatik és azt nem vállalja, vagy az elvállalt utat nem teszi, a bíró tartoztassa le.

Okot erre az adott, hogy voltak senátorok, akik az akkori veszélyes kiküldetésektől féltek.

Aki a tanácsban bárkit is megsért, azt a Bíró azonnal büntesse 15 forinttal.

1596. Beór Anna többször házasságtörést követett el, miért is két jámbor tanuval erősítse ártatlanságát. A miért pedig Gönczi György és Hadási László tiszteletes uramékat gyalázta, kövesse meg őket, ha nem, feje vétesék. A vádlott ügyét a fejedelemhez appellálta, de a tanács ennek felküldését megtagadta. Nincs nyoma, hogy mi lett az ügy vége, valószínű azonban, hogy a jámbor emberek könyörgésére kegyelmet kapott és nem ítélték halálra, mert kétszáz 20 forint nyelvváltást fizetett a papok mocsoklásáért.

1598. Szentpétery János, a város prókátora Nagy Gáll István főbíró gunyból *Aqd*-nak csufolta, miért is a magisztrum őt szolgálatából megfosztotta. A vádlott ügyét a fejedelemhez appellálta, de a szenátus ennek elküldését megtagadta. Később pár nap mulva megmondolta a dolgot Szentpétery uram és veniát kért, amit meg is kapott, de ugyanazon évben a következőket találjuk felőle feljegyzve: Hogy mivel magát most sem mérsékli és viva voce eorum sede azt mondja, hogy ugyan nem akar prókátorokodni, volenti non fit. injuria, azért ezután ott az széken ne prókátorokodhassék.

1600-tól 1605-ig ismét hiányzanak a jegyzőkönyvek.

Közl.: K. Á.

Az uj kormány körlevele.

A m. kir. miniszterium nevében Fejérváry Géza báró miniszterelnök valamennyi törvényhatóságához és így városunkhoz is megküldötte alább olvasható körlevelet.

A miniszterelnök elvárja a törvényhatóságoktól, hogy az önként bevezetni szándékoltt állami adókat fogadják el és a katonai szolgálatra önként jelentkezők részére adják ki a belépési nyilatkozatot, valamint működjenek közre a véderő bármely tagjainak behívása tekintetében.

Semmiel sem mond többet vagy kevesebbet a miniszterelnök, mint akkor, midőn *„inlo szózat”*-át kibocsátotta, ennél fogva a felelet sem lesz egyéb a törvényhatóság részéről, mint az, melyet a törvényhatósági bizottság nemrégben hozott.

Nem lehet más, mert törvényeink szerint mi állunk törvényes alapon és nem a miniszterelnök.

A körlevél egyekben szóról-szóra így hangzik :

4571. sz.
M. E. I.

Magyar királyi miniszterium.

Körlevél valamennyi törvényhatóságnak.

Ó császári és apostoli királyi felsége folyó évi október hó 16. és illetve 18-án kelt legfelsőbb elhatározásával a parlamenti reformnak alkotmányos utat való megoldását is magában foglaló program alapján a miniszteriumot a legkegyelmesebben újabb kinevezni méltóztatott.

Erről a törvényhatóság azzal értesítettük, hogy ezen miniszterium a jelen válságos helyzetből való kibontakozásnak alkotmányos utat megvalósító feladata mellett céljál tűnt ki a kormányzat törvényes vezetésének ellátása körében és minden irányban a törvényességnek szigorú fenntartását.

Ez alapon számít a miniszterium arra, hogy törvényes és alkotmányos törekvései elé a törvényhatóság akadályt gördíteni nem fog.

A törvényesség kitűzött elvének szigorú érvényesítése a miniszterium elsőrendű kötelességévé teszi, hogy a törvényhatóságok és a hatóságok alatt álló alkalmazottak minden törvénybe ütköző elhatározásával, illetőleg ténykedésével szemben a rendelkezésére álló törvényes eszközöket a legszigorubb következetességgel alkalmazásba vegye.

A miniszterium különösen elvárja a törvényhatóságoktól, hogy az adózott polgárok által önként befizetni szándékoltt állami adók elfogadása és az állampénztárba való beszállítása, valamint a katonai szolgálatra önként jelentkezők részére belépési igazolvány kiállításra és a véderő bármely tagjainak behívása körüli törvényes közreműködés tekintetében törvényes kötelességeiket pontosan teljesíteni fogják.

Ezt a törvényhatóságok érdekében is annyal inkább megköveteli a miniszterium, mert az 1886. évi XXI. t.c. 20-ik §-ában alkotmányjogi biztosíték gyanánt nyert jogkörűt tullepőly határozatok által, melyek az államtól, meg az önként befizetni szándékoltt adókból várható jövedelmet is elvonná. Azon kényszerhelyzetbe jutna a kormány, melynél fogva a törvényhatóságok háztartási és egyéb szükségletének kielégítése is lelehetetlené válnék.

Rá kell mutatni továbbá arra is, hogy a véderő fenntartása iránt tett törvényes rendelkezések végrehajtásának elmulasztása az állam felettséget biztosítási érdekeit veszélyeztetné.

Bizton elvárja tehát a miniszterium a törvényhatóság hazafias közönségétől, hogy a törvények és a törvényes rendeletek végrehajtásának pontos teljesítése által a hatékonyabb törvényes eszközök alkalmazását felelőseleg teszi.

Budapest, 1905. évi október hó 23-án.

A m. kir. miniszterium nevében
Báró Fejérváry Géza.

Hirek.

— **Esküvő.** Magoss György dr. városi tisztü főügyész f. hó 25-én nől vette özv. Boczkó Sámuelné szül. *Dragota* Natália urasszonyt.

— **Képviselői beszámoló.** Városunk országgyűlési képviselői: Thaly Kálmán dr., Bakonyi Sámuel dr. és Szabó Kálmán f. hó 29-ikén tartják meg beszámoló beszédjüket, mely iránt már most is nagy az érdeklődés. Képviselőink már hazakerkeztek s közülök Thaly Kálmán dr. résztvesz a tisztántul ev. ref. egyházkerület most folyó közgyűlésén.

— **A színházról.** A színygi bizottság legközelebb tartott ülésében meglegedését fejezte ki Zilahi Gyula színgazgató előtt társulatának működése felett. Az igazgató kijelentette, hogy az elismerés csak fokozni fogja művészi tevékenységét és mindent el fog követni, hogy a még tapasztalt apróbb hiányokon segítsen. A magunk részéről lapunk multkori számában elmondtuk véleményünket a színház igazgatásáról s az eddig lezajlott műsorról, de azóta is meggyőződünk, hogy Zilahi Gyula minden tekintetben igyekszik a legjobbat adni. Bizonyára kedves dolgot csele-

kedett most is, hogy *Kiss Irént*, a Vígsház tagját vendégszereplésre hívta meg. A művész a Mongodin ur felesége és az Államtitkár cz. darabban lép fel és fellépése iránt oly nagy az érdeklődés, hogy színház bizonyára mindkét este telve lesz.

— **A sztrájkotörvény tervezete.** A kereskedelemügyi minisztérium törvényelőkészítő osztályban már befejezték a munkaszünet-tési törvény első tervezetének munkálatait, melynek végleges szövegét az törvénytervezet ügyében tartandó szaktanácskozások és a kereskedelmi és iparkamarák véleményének beérkezése után fogják elkészíteni.

A törvény első részében megállapítja a hatósági beavatkozás eseteit és kimondja, hogy a rendőri hatóságok közbelépésnek csak abban az esetben van joga, ha a sztrájkolók a közrend és vagyonbiztonságot komolyan veszélyeztetik. Az alaktandó sztrájkbizottságok tagjai kötelesek a hatóságoknál a közrend megtartása iránt szavatozólag vállalni, amiből kifolyólag mind büntetőjogi, mind anyagi felelősség hármlék rájuk. A második ról az egyöntetű eljárás érdekében bekötött-bizottságok szervezéséről szól és kimondja, hogy a munkaadók és munkások közötti egyezkedő tárgyalásoknál a hatóságok részéről résztvevő bizalmi férfiak megválasztása a munkások által szavazás útján szabadon történik. A sztrájkbizottságnak nagyobb sztrájkok esetén joga van a kereskedelmi minisztériót kormánybiztos kiküldését kérni. A törvény munkaszünetelés esetén megengedi a sztrájkbizottságoknak a gyűjtést, kötelezővé teszi a hatósági bejelentést és kimondja, hogy a hatósági szállításoknál, illetve munkálataknál a *sztrájk nem vis major* és a vállalkozó kötelezettségein egy esetleges munkaszünetelés nem változtat. A munkaadó a közmunkák ellátásánál a munka megkezdése előtt köteles írásbeli szerződést kötni munkásaival. Az évszakokhoz kötött közmunkák, továbbá a vasut, távíró- és hídelítési munkálataknál előforduló munkamegszüneteléseknél a vállalkozóknak joga van hatósági kényszerrel kötelezni a szerződésesség munkát a munka továbbfolytatására. A magánosoknál hatósági kényszernek a munka továbbfolytatására helye nincs, de a szerződésesség munkát a munkaadónak joga van polgári bíróság előtt felelősségre vonni és tőle kárterítést követelni. Ha valamely munka, vagy iparág alkalmazottai a munkamegszünetést kimondják, a munkaadóknak joguk van oly munkásokat foglalkoztatni, akik nem csatlakoznak sztrájkolókhoz, a munkamegszünetelőnek éket ebben megakadályozni nem szabad, mert akik ezt erőszak alkalmazásával teszik, vagy fenyegetésekkel akarják terrorizálni a dolgozó munkásokat, személyes szabadság megsértését és zsarolat követnek el, amelyet a büntetőtörvénykönyv erre vonatkozó szakaszaiban megállapított büntetéssel torolnak meg és amit a törvény utasítása szerint az ügyészség szigorúan fognak üldözni.

— **Az erdők újjáültetése.** A jövő őszi és tavaszi erdősítésekhez szükséges csemetekészletek nyilvántartását Felitzsch földművelésügyi miniszter elrendelte. A csemeték ingyen és a folyamodónak legközelebb eső állomáshoz ingyen küldetnek. Előnyben azokat az erdőültetőket részesítik, akik kopár és vízmosásos helyeken erdősítenek. Folyamodványukat december 15-éig közvetlenül az illetékes erdőfelügyelőséghez kell benyújtani.

— **Régi Okiratok és Levelek Tára.** Kardos Samu dr. hav folyóiratának most jelent meg az első száma Debreczen város tanácsának a támogatásával. A 96 oldalra terjedő első füzet összeállításra változatos és gazdag. *Zoltai Lajos* a szabad királyi város rangjára emelt Debreczen első esztendőit ismerteti, *Oláh Gábor* és *Ujhelyi Géza* Kossuth hagyatékából közölnék érdekes dolgot. *Kardos dr.* egyik cikke Bethlen Gábor kardját és Kossuth Lajos esküjét ismerteti, a másik Ujfalvy Sándor emlékiratait 1854—1855-ből, *Sennyeyi Gerzson* pedig a sárospataki református főiskola történetét ismerteti 1431-től 1661-ig. Ezután bő adattár és egyéb kisebb közlemények következnek, mellékelve vannak arcképek és faksimilik. A tudományos folyóirat előfizetési ára félre van hat korona. Megrendelhető Debreczen (piacz-utca 54.).

— **Villamos-telep.** A tanács a villamos-telepre pályázatot hirdetett és azt határozta, hogy ennek kiépítésével a *Simens* és *Schnekerl* céget bizza meg. A tanács ezen határozatát a bérlini *Allalános Villamossági Részvénytársaság* megfellebbezte és így ezen ügy a legközelebb

tartandó közgyűlés elé kerül. A tanács főleg azért mellőzte a felebbezők pályázatát, mert a társulat a gépeket külföldről akarta beszerezni. A tanács nagyon helyesen cselekedett, mikor mellőzte a berlini céget és nincs okunk kételkedni, hogy a közgyűlés jls a hazai ipart fogja pártolni.

— **Lóhus mészárszék.** Altberger Sámuel és Eperjesy Imre az iránt keresték meg a városi tanácsot, hogy adna kizárólagos engedélyt nekik lóhus kimérésére. A tanács a kérelem dolgában akkép határozott, hogy mivel oly kormányhatósági rendelet, mely a lómezsárszék felállítását engedélyzné, nem hozott, sőt a belügyminiszter a székesfővároshoz az 1877. évi 41,650. sz. a. intézett azon rendelet, mely szerint az országos közegészségügyi tanács szakvéleménye alapján — általános közegészségügyi szempontokból — a lóhusnak emberi élvezetre való eladását megtagadta, sem az ipari, sem az állategészségügyi törvényben a lóhusnak közfogyaszásra való bocsátása szabályozva nincsen, minthogy végre a mészáros ipar gyakorlására kizárólagos jog nem adható, emérfogva a tanács Altberger Sámuel és Eperjesy Imre azon kérelmét, hogy a lóvágás néhány esztendőre kizárólag nekik biztosítsassék, nem teljesítheti.

Egyletöre tehát nem eszünk lóhust Debreczenben, ami felett, azt hisszük, nem szomorkodik senki sem.

— **Budapest fogyasztása.** A statisztikai hivatal legutóbb megjelent kimutatásában beszámol Budapest népének a fogyasztásáról. A husfogyasztás nagy mértékben csökkent, a szesz italok fogyasztása azonban emelkedett.

A marhahus fogyasztása 1902 óta állandóan csökken és pedig 1902-ben 6904, 1903-ban 938 és 1904-ben 14,186 métermázával. Még nagyobb mértékben csökkent a sertés-hus fogyasztása, amely 1901-ben még 72,000 métermázsa volt, 1904-ben pedig csak 46,000 métermázsa. A lóbas jóság fogyasztása volt 1902-ben 380,223 métermázsa, 1903-ban 379,985 és 1904-ben 365,799 métermázsa. 1874-ben minden lakosra évenként 634 kilogramm hus jutott, tehát naponként 174 deka. 1902-ben 49, 1903-ban 48 és 1904-ben a fejenkénti fogyasztás már csak 45 kiló volt, tehát egy napra alig jutott több 12 deka husnál. Ezzel szemben nagyban emelkedett a baromfi-fogyasztás, az 1878-ban kimutatott 2,820,899 daraból 1904-ig 6,237,512 darabra. Emelkedett a szesz italok fogyasztása. Tavaly 806 liter jutott egy emberre, míg 1903-ban csak 765 liter. A főváros népességének fogyasztásából az állam husza a legtöbbet hasznolt. Míg a tényleges fogyasztás minden téren csökkenést mutat, az adó folyton emelkedik. 1887-ben 125 millió volt az adóbevétel, 1904-ben már 34 millió. Az országos fogyasztással egybevetve megemlíthető még, hogy Budapest sörfogyasztásában fölülmulja az országot, amennyiben a megadottatól sör 50-9 százalékát a fővárosban fogyasztják el. Hasonlóan tekintélyes a husfogyasztás is, amelyből az országos átlagot tekintve 35-3 százalék jut a fővárosra.

— **A kereskedelmi- és iparkamara könyvtára.** Szávay Gyula, a kereskedelmi- és iparkamara titkára javaslatot tett a kamarában, hogy a kamara nagyrértékű, jeles, szakmunkákban gazdag könyvtárát a kereskedők és iparosok használhassák. A kamara nyilvános olvasótermet nyit és hozzáférhetővé teszi azok részére a könyvtárt, akik ismereteiket bővíteni akarják.

— **A szegedi színeszet százéves jubileuma.** 1906 október 22-én fontos kulturális ünnepe lesz Szeged városának. 1806. október 22-én vonult be Szegedre Wesselyényi Miklós színtársulata, amely ott 1807 április közepéig játszott. Ezzel állandósult Szeged színeszete, ahol már 1735 óta nyomai találhatók a színházalapításra való törekvésnek. A szegedi színház állandósítása a magyar színesz történetének egyik jelentősebb eseménye volt és a száz esztendő alatt a szegedi színház vezetőhelyet vívott ki magának a vidéki színesz történetében. A százszentéves színház története a magyar művészetistória szempontjából is fontos és most a város közgyűléséhez Ujlaki Antal és ötven társa indítványt adott be, hogy a város ünnepelje meg a színeszet százéves jubileumát és írassa meg a színház történetét. A

szegedi színészet megírásával Balassa József hírlapíró és Szmolány Nándor tanárt bízták meg a munka negyven év terjedelemben jelenik meg.

— **Városi szerzők Temesvárot.** A Temesvári gyártelep részvénytársaságának a budapesti Deutsch Ignác és fia cég tulajdonában levő összes részvényeinek felét Temesvár városa 320 koronájával megvásárolja, hogy a vállalat vezetésében a város maga döntő szerepet játszhasson. A tranzakciót dr. Telbisz Károly polgármester kezdeményezte, akinek nagy sikere lesz, ha ezt a virágzó vállalatot teljesen a város kezébe sikerül majd keríteni.

— **Vasuti kocsik elektromos világítása.** Ez a fontos, az utazó közönséget oly közelről érintő kérdés már régóta foglalkoztatja a szakférfakat, a nélkül azonban, hogy e nehéz problémának a gyakorlatban is teljesen bevált megoldását elérhették volna. Annál öröndesebb tehát, hogy három magyar mérnöknek hosszas tanulmány és kísérletezés után sikerült oly berendezést létesíteni, melyvel a vasuti kocsik modern elektromos világítása minden nehézség nélkül és aránylag csekély költséggel elérhető. Az új berendezéssel mely *Hoér Mór* dr. műegyetemi tanár, Ganz-gyári igazgató, *Reinitz Prigors* magyar államvasuti főmérnök és *Stark Lipót* Ganz-gyári főmérnök alkotta, a déli vasutak egy I. és II. osztályu kocsiján tették kísérleteket és a próbák kitűnően sikerültek, amennyiben ugy a világítás egyenletessége, mint a kezeltet egyszerűsége fölülm minden eddigi hasonló célra szolgáló szerkezettel. Az új rendszer iránt már több vasutársaság érdeklődik, s így biztosan remélhető, hogy a vasuti kocsik világítása terén uralkodó s az utazó közönségnek oly sok bosszúságot okozó mizériák rövid időn belül meg fognak szűnni.

— **A hus drágasága.** Nemcsak Debreczenben, hanem az ország nagyobb városaiban mindenütt megszokódik a fogyasztó közönség a hus drágasága miatt. Ennek enyhítésére a városok legtöbbje mérszártszékelt állított fel és ezen intézkedésével sokat javított a megélhetési viszonyokon. Kétségkívül igaz, mert a tapasztalat beigazolta, hogy egy helyes költségvetéssel és a beszerzési források előzetes kikutatása után felállított hatósági mérszártszék gondolkodása ejti a mérszártszemesterek és csakhamar engednek a hus hორმობis árából. Elvégre a hatóság nem nézheti tétlenül azt, hogy a mérszártszemesterek minden elodagható ok nélkül halatlan árakat kérjenek az általuk mért, javarésben silány, sovány husokért. Nálunk is elkezdte ilyen hatósági mérszártszék, melynek felállításra nem ütközik különös nehézségekbe.

— **Igazgatósági tagság.** A József főherceg szanatórium vezetősége *Konez Ákos* tb. tanácsnokot, lapunk felelős szerkesztőjét az egyesület érdekében kifejtett tevékenységeért igazgatósági taggá választotta és az erről szóló díszes oklevelet részére meleg hangu sorok kíséretében megküldte.

— **A vízvezeték és csatornázás ügyének tárgyalása** szorgalmasan és behatóan folyik. A jog- és pénzügyi bizottságban a héten is tárgyalták ezen fontos ügyet, mely napról-napra gyorsabban közeledik a megoldás felé.

— **Választmányi ülés és rendkívüli közgyűlés.** A debreczeni jótékony nőegylet október 29-ikén délelőtt 11 órakor választmány-novem. 5-ikén pedig rendkívüli közgyűlést tart. A rendkívüli közgyűlésen egylet betölti a Komlóssy Arthurné lemondása folytán megürült egylet-le alelnöki székét és módosítja az alapszabályokat.

— **Lélegző kutak.** Az Egyesült-Államok geológiai intézetének hivatalnokai érdekes megfigyeléseket tettek több helyütt is, kufurásnál. A furt lyukakból nagyobb vagy kisebb erővel széláramlat fut ki. Gyakran meg erős zaj, sivitás is kísérte ezt az áramlást, amelynek hangját elég messziről is jól lehet hallani. A legtöbb ilyen lélegző, vagy fűtűlő kut, ahogy ott nevezik, *Nebraskában* van, de előfordulnak ilyenek Dél-Louisiana államban is. Egyik louisianai fűtűlő kut légárama oly erős, hogy a nyílásba dobott kalapot ott tartja lebegésben. A *Sience* című folyóirat szerint e jelenség oka a hőmérőket és a légnyomás ingadozásában van. Ha a vidék fölött nagyon esik a barométer állás, vagy más szóval, ha minimum vonul el a vidék fölött, akkor a levegő kiáramlik a furt lyukakból. Mikor aztán a légnyomás ismét emelkedik, a lyukból jövő légáram egyre gyengül, sőt utóbb meg is fordul és befelé tart a levegő. Az egyesült-Államok geológiai intézete a természeti tüleneményt elég fontosnak itéli, a mennyiben megfigyelésére meg szélesebb körben is mozgalmat indít.

— **József kir. herceg szobra.** A főváros törvényhatósága elhatározta, hogy József királyi herceg szobrára gyűjtést indít. A közgyűlés huszezer koronával nyitotta meg a gyűjtést s a következő főhívtást küldte meg az ország valamennyi törvényhatóságának:

Kedves barátaink és atyánkfiai! Ez évi július hónap 5-én tartott közgyűlésünkben egyhanglag hozott határozatunkkal a magunk részéről megtejtük a kezdő lépéseket ama kegyeltes és hazafias cél érdekében, hogy megoldogott József királyi herceg ö császári és királyi fenségje emléke az ország szűzében emelendő szobor által méltó módon megörökíttessék. Nevezetesen ezen emlékszóbor költségeire a székesfőváros részéről megszávtunk huszezer koronát s elhatároztuk aztis, hogy a szobor költségeire indítandó országos közadakozás, illetve gyűjtés vezetését és kezelését is a székesfőváros vállálja magára. Amikor ezt tettünk, át voltunk hatva által a meggyőződéstől és erős bizodalomtól, hogy hazánk, társtörvényhatóság, egyesületi, testületi és egyes polgári az ügysző méltó lelkesedéssel, tetben is nyilvánított áldozatkészséggel fognak mellénk sorakozni. Kedves barátaink és atyánkfiai! Főlégeses volna, ha előttek bővebb megokolás támogatásával akarnók hangoztatni, hogy a megoldogott emlének külső megörökítése egész hazánk, egész nemzetünk ügye és fóladata. Hisz mindnyájunk szívében elevenen él, mindnyájunk szívét meleg háával tölti el, József királyi herceg emlékezete. A fenséges ur, miként boldog emlékezteti atyja, József nádor is, egy volt velünk nemcsak nyelvben, nemcsak nemzeti érzésben, föllőgás és szokásokban, hanem egy volt velünk a haza földje iránt táplált hűségben és ragaszkodásban is. E bensőséges érzelmeink maradó tetekben emelt dicső emléket. Hossz élete szakadatlan munkában telt el, amelynek legvilágóbb nemzeti intézményünket, a magyar királyi honvédséget, mint annak főparancsnoká, ritka gondnal szervezte folytonos erőfeszítéssel fejlesztette és magas színvonalra emelte. E mellett hi ápolója, buzgó művelője volt a tudomány, erős támasza minden kulturális törekvésnek és bőkezű pártfogója emberbaráti intézményeinknek. Eme fennkölt lelki tulajdonságainál és tetteinél fogva, amint életében kiérdemelte az egész magyar haza osztatlan hálás szeretetét, úgy elhunya után is kegyeltes emléke elevenen él és elevenen fog maradni nemzetünkben. Eppen ezért, az ügy méltóságához nem illő minden további megokolás mellőzése hazaifü öszinte bizodalommal kérünk benneteket, hogy eme hazánk szívében, székesfővárosban emelendő, de egész hazánk és nemzetünk érdeműl és dicsőre szolgáló szobor létesítéséhez saját adományaitokkal és kezeletben megindított gyűjtésekkel hozzájárulni sziveskedjete.

Szerkesztői üzenetek.

— s — Szives megemlékezésést köszönjük a a küldött kéziratot felhasználjuk akkor, midőn az ügy tárgyalás alá kerül.

Érdeklődő. A városi nyomda bizonyára elvállalja a munkát és azt megelégedésre készíti el.

Díjokjelölt. Már több ízben megüzentük, hogy anyai a jelentkező, hogy szinte lehetetlenség az óhajtott állást elnyerni. Egyébránt, mivel véleményünk kéri, azt tanácsoljuk, hogy maradjon meg abban az állásban, melyre képeste van. Mert még, ha bejut is a várososhapidjának 1 kor. 60 fillér, legjobb esetben 2 korona napidíj mellett, haladásra nem igen lehet reménye. Miért nyomorogja, mikor mostani állásában nyugodt lélekkel nézhet jövője elé. Mivel azonban nincs jogunk ahhoz, hogy Önnek életútját kiszabjuk, méltóztatás kérelmével a polgármester urhoz fordulni a rendes kihallgatási napokon: kedden vagy pénteken 11—12 óra között.

— K. — Az illetőknek három oklevele van, nős, irodalommal is foglalkozik, vannak önálló munkái is. Néha-néha lapunkba is ír cikkeleket.

12.261.
1905.

Haszonfala eladás.

A város tulajdonát tevő bárki erődségen a folyó évbén megkezdendő vágásból kikerülő s haszon fáknak alkalmas törzsek eladatása erelendítetvén — értesítetnek a venni szándékozők, hogy azokra nézve a nyilvános szóbeli árverés a f. évi november hó 8. napjának d. e. 10 órakor a városház nagy tanács termében fog megtartani.

Az érdeklődők az árverési feltételeket a városi számvevői hivatalban tekinthetik meg.

Egyébb felvilágosítások pedig az erdömesteri hivatalban nyerhetők.

Debreczen, 1905 október hó 23-án.

A városi tanács.

13.904.
1905. sz.

Hirdetmény.

A nyulasi barakoknál levő kantin helyiségnek 1906. évi január hó 1-től kezdődő három évi időtartamra leendő bérbeadása czélfőből folyó évi november hó 14-én délelőtt 10 órakor a városi tanács katonai és illetőségi osztályánál (városház emelet 19. számú szoba) nyilvános szóbeli árlejtés tartatik.

Kikiáltási ár a jelenlegi évi bér: 900 korona.

Bánatpénz 45 korona, mely összeg az árlejtés megkezdése előtt a tárgyalási elnök kezébe teendő le.

A vonatkozó szerződési feltételek a katonai és illetőségi osztályánál (városház emelet 19. szoba) megtekinthetők, hol bővebb felvilágosítás is adatik.

Debreczen, 1905 október hó 23-án.

A városi tanács.

Villamos csengők, telefonok, villámhárítók berendezését minden terjedelemben, javítását és évi gondozását legjutányosabban és jótállás mellett eszközi FÖLDVÁRI L. debreczeni első elektrotechnikai vállalata Kossuth-utca 1. sz. (az udvarban). Villamos felszerelések, zseb-lámpák, kerpárok és alkatrészek raktára.

Képes árjegyzék ingyen.

Telefon-szám 168

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszer-raktárában
gyógyszereszi különlegességek
és illatszerek
a legnagyobb választékban kaphatók,
Eredeti francia és angol gyártmányok.

Ruhafestő

és vegyszertai tisztító intézet

RABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosóda!!!

Angol plaidek és takarók,
svéd bőrkabátok Borsos
Katánál.

Uri divat, kalap és fehérenemű
üzlet Békés Lajos Debreczen,
Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-
ház. Angol női bluzsokat, férfi
fehéreneműeket és kelengyékelt
mérték szerint a legszebb kivitel-
ben készit.

Hirdetések leközlésére

legalkalmasabb

a városi könyvnyomda-vállalat

kiadásában megjelenő

„A VÁROS”

czimű heti lap,

mivel ez a nagy keresletnek örvendő lap a város és megye vagyonos közönségének állandóan kezében forog s így a feltűnő és cianos kivittli hirdetések egész heten át a hirdetőkre tereli a szükségesletét beszerzeni óhajtó közönség figyelmét.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR. ~ ~ ~ BUDAPEST. ~ ~ ~ DEBRECZEN.

Képviselet: Debreczen és Hajdumegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Czeméntárgyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **Karmantus** és **csömöszöit** Czeméntosövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron
a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.